

SiNTLUCAS

CREATIVE COMMUNITY

Fontys

Pedagogisch Technische Hogeschool

ONDERZOEKSVERSLAG

HET LEREN VAN DE STUDENT

Gegevens student

Vera Berkeveld

Studentnummer: 2311836

Pedagogische Technische Hogeschool

Hoofdphase van de opleiding Docent Technische Beroepen

Studierichting: Onderhoud, Restauratie en Afwerking

Gegevens school

Fontys Hogeschool

Rachelsmolen 1 Eindhoven

Onderzoeksbegeleider: Carla van Leest

SLB: Johan Cornelissen

Gegevens stageschool

Sint Lucas

Burgakker 17, 5281 CH Boxtel

Stagegroep: MBO, eerste jaar, niveau 4

Stagebegeleider: Marieke Trum

FCD: Matthijs van den Ouden

VERA BERKEVELD | 2311836

Voorwoord

Het doel van de stageperiode in het tweede deel van het derde jaar op de PTH is; het ontwikkelen van een lessenarrangement. Daarbij zijn er drie kerntaken, examendoelstellingen van de PTH, voor mij van toepassing:

- Ik verzorg onderwijs voor studenten in het beroepsonderwijs;
- Ik werk samen met mijn collega's en eventueel externe partners aan verbetering van het onderwijs;
- Ik werk systematisch en onderzoeksmatig aan het ontwikkelen van onderwijs.

Door op deze manier te werken sluit het arrangement aan bij de competentiegerichte leeromgeving in het MBO.

Mijn onderwijsdoelen zijn;

- Ik ben in staat om zelfstandig en samen met andere bij te dragen aan de ontwikkeling van het beroepsonderwijs,
- Ik ben in staat systematisch te reflecteren,
- Ik heb kennis over relevante theorieën met betrekking op actuele thema's,
- Ik ben in staat relevante onderwijsproducten te ontwikkelen,
- Ik kan theorie en praktijk in samenhang doordenken,
- Ik ben in staat oplossingen te formuleren bij een probleem op de werkplek,
- Ik ben in staat om verworven kennis te delen met andere,
- Ik ben in staat zelfstandig een lesplan te ontwikkelen en uit te voeren.

-Vera Berkeveld, 2016-

Inhoud

Voorwoord	2
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 De probleemstelling	4
1.3 De doelgroep	5
1.4 Onderzoeksvraag.....	6
1.5 Hypothese	6
1.6 Onderzoeksstrategie	6
2. Literatuuronderzoek.....	8
2.1 Motivatie van studenten	8
2.2 Overdacht van docent naar student	9
3. Methode.....	12
3.1 Doelgroep van dit onderzoek	12
3.2 Observatie	12
4. Resultaten.....	14
4.1 Resultaten van de observatie in een tabel.....	14
5. Conclusie	17
6. Aanbeveling.....	19
6.1 Implementatieplan	19
Nawoord	20
Bibliografie	21
Bijlage	23
Observatieformulier “Verhogen van studentmotivatie door docenten” door de KPC groep.....	23

1. Inleiding

In dit verslag kunt u lezen over het onderzoek naar het motiveren van studenten tot zelfregulatie. Dit heeft betrekking op de docent die de doelgroep eerstejaarsstudenten op het MBO (niveau 4) doceert. Ten gevolgen hiervan wordt er een advies gegeven voor het ontwikkelen van een lesarrangement voor deze doelgroep. Dit onderzoek heeft als kerndoel het adviseren van docenten over de doelgroep eerstejaarsstudenten binnen het beroep restauratie en decoratie schilderen aan het Sint Lucas in Boxtel.

1.1 Aanleiding

In toenemende mate hebben scholen te maken met een afname van de motivatie van studenten om te leren. Een van de oorzaken voor de dalende motivatie is dat er onvoldoende aansluiting is tussen de onderwijsbehoeften van studenten en het leeraanbod op school (Kris Verbeeck, 2013). De aandacht voor de motivatie van studenten is zeer begrijpelijk want bij veel auteurs vinden we traditioneel motivatie terug als sleutel tot verbetering van leren (zie o.m. Ames, 1992; Weiner, 1990). (Peetsma & van der Veen, 2008). Deci en Ryan (2000) geven aan dat intrinsiek gemotiveerde studenten actiever engageren in interessante leertaken en daardoor betere prestaties behalen.

Binnen het eerste jaar schilderen, restauratie en decoratie bestaan er al veel verschillende lesarrangementen. Deze zijn door een docent, werkzaam op het Sint Lucas, eigenhandig opgesteld. Deze zijn voor studenten en docenten vindbaar op een digitaal platform genaamd; Portaal. Hier halen de docenten hun lesinhoud en doelstellingen uit. In deze arrangementen worden verschillende trainingen aangeboden. Na overleg, bespreking en doornemen van de verschillende lesarrangementen, kwam men erachter dat een van de lesarrangementen nog niet volledig is uitgewerkt. Het gaat hierbij om kleuradvisering en kleurenleer. Dit is een belangrijk onderdeel binnen de opleiding tot restaurator en/of decoratie schilder.

1.2 De probleemstelling

Op het Sint Lucas Mbo, dient er nieuw onderwijs ontwikkeld te worden met betrekking tot het vak kleurenleer volgens de vormgeving die al is ingevoerd binnen het vak Schilderen, Decoreren en Restaureren (SDR). Dit opleidingsonderdeel dient als verdieping binnen het vak schilderen. De te ontwikkelde lessen dienen in lijn te staan met de vormgeving van de huidige schilderlesmethodiek. Vanuit de opleiding wordt er veel waarde gehecht aan zelfsturing en intrinsieke motivatie onder de studenten. Daarom richt men de lessen zoveel mogelijk daarop in. Binnen het vak kleurenleer ontbreken deze essentiële onderdelen nog.

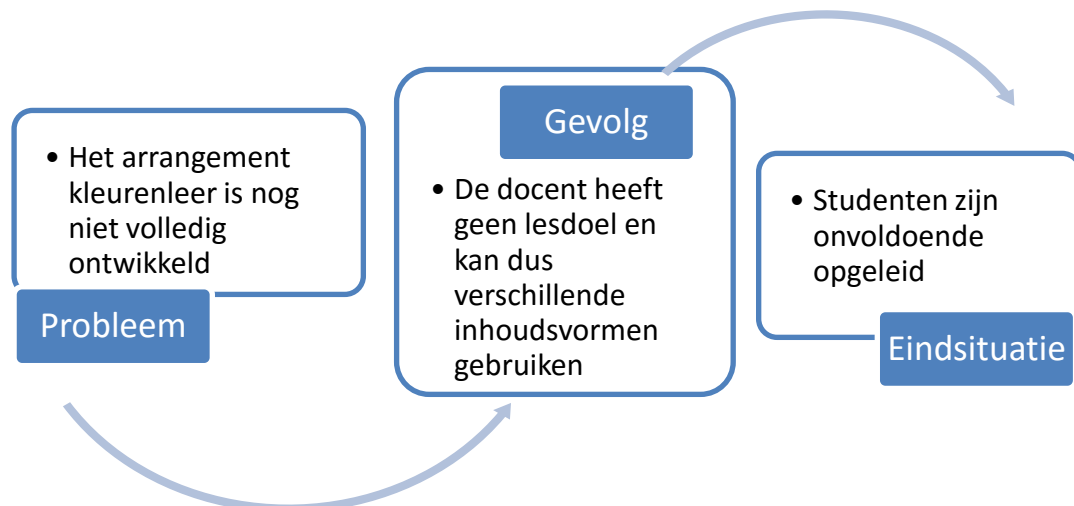
*Motivat*ie is datgene wat een individu tot bepaald gedrag drijft. Motivatie heeft invloed op de initiatie, richting, intensiteit en volharding van het menselijk gedrag. Motivatie ontstaat uit een samenspel tussen de biologische (aangeboren) en cultuurafhankelijke (aangeleerde) eigenschappen van een individu. Zo kan honger ervoor zorgen dat een individu eet (een aangeboren behoefte) of door de ouders aangeleerde ambitie dat een student een tentamen voorbereidt. Motivatie is een belangrijk begrip in verschillende disciplines, zoals; de psychologie, pedagogiek, onderwijskunde en criminologie (Huitt, 2008).

Zelfregulatie is het vermogen om goede keuzes te maken uit de eigen gedragsmogelijkheden en deze gedragingen zelf of samen met anderen te realiseren, evalueren en verbeteren (Kessels & Smit, 2004). Vaardigheden die het zelfregulerend vermogen ondersteunen zijn:

- Het reguleren van gedachten, gevoelens, vermogens en gedrag;
- Het afstemmen. Dit is een belangrijke vaardigheid als het gaat om het samenwerken met de omgeving;
- Omgaan met feedback. Met jezelf reflecteren op feedback uit de omgeving.

Binnen dit onderzoek wordt er niet ingegaan op de lesinhoud van het arrangement kleurenleer. Er wordt gekeken naar hoe men dit arrangement het beste kan ontwikkelen. Voornamelijk wordt er gekeken naar wat de docent kan ondernemen om de lesinhoud zo over te brengen dat de student gemotiveerd raakt, en daardoor zelfregulerend gaat werken.

De invulling van het vak is grotendeels vrij om dit naar eigen inzicht in te delen.

Ontwikkeld door; Vera Berkeveld, 2016

1.3 De doelgroep

Om een beter beeld te schetsen van de doelgroep die in dit onderzoek is gekozen, wordt in dit hoofdstuk een deel over de adolescentiefase verteld. Hier kan de docent tijdens zijn lessen op inspelen.

In de adolescentie vervolgen jongeren hun zoektocht naar hun identiteit. Zij opereren hierbij nog vaak in een groep. Hun zelfbeeld en zelfgevoel krijgen duidelijker vorm. Een achttienjarige weet dus beter wie hij is en waar hij voor staat en kan zich op deze leeftijd beter inleven in gedachten en gevoelens van andere. Ook kijken jongeren in deze tijd meer vooruit en denken ze meer op langere termijn. Veel van het gedrag is het gevolg van de op die leeftijd nog niet afgeronde ontwikkeling van het brein. Adolescenten willen serieus genomen worden, hebben een sterke behoefte aan autonomie en vinden het in zekeren zin ook fijn wanneer er eisen aan hen gesteld worden. Het zelfvertrouwen, het verantwoordelijkheidsgevoel en de sociale vaardigheden, vormen samen een goede basis om gemakkelijker in volwassen rollen te groeien (Geerts & van Krakelingen, 2011).

De adolescent kan nadenken over zijn eigen reacties op situaties, zijn positie in een groep en in de maatschappij. Ook wordt het mogelijk na te denken over tijd, toekomstplannen en eigen ontwikkeling binnen een opleiding (van de Wal, de Mooij, & de Wilde, 1996). In de adolescentiefases er behoefte, binnen de groep, om invloed op elkaar uit te oefenen. Er wordt vastgesteld wat de positie is van de studenten ten opzichte van elkaar.

1.4 Onderzoeksvraag

Naar aanleiding van het hierboven genoemde probleemstelling is er tot de volgende onderzoeksvraag en twee deelvragen gekomen:

Hoe kan een docent de eerstejaarsstudenten SDR motiveren tot zelfregulatie binnen het vak kleurenleer?

De volgende deelvragen kunnen aan de hoofdvraag worden gekoppeld:

- I. Hoe kan de docent de studenten de *betekenis* van de aangeboden lessen kleurenleer laten ervaren?
- II. Hoe kan de docent de *nieuwe kennis laten aansluiten bij de al aanwezige kennis* van de studenten?

1.5 Hypothese

De verwachting van dit onderzoek is dat dit een basis vormt voor het ontwikkelen van een lessenarrangement aangeboden aan eerstejaarsstudenten niveau 4 MBO. Daarnaast is de verwachting dat er een duidelijk en compleet beeld ontstaat over de manier van lesgeven voor de docent. Dit onderzoek kan als leidraad dienen voor het ontwikkelen van een lesarrangement voor MBO studenten. Het kan, voordat men gaat ontwikkelen, worden geraadpleegd om bepaalde keuzes in overweging te nemen.

De conclusies moeten niet als waarheden worden opgevat, maar meer als richtinggevende inzichten voor het handelen dienen. Dit zal in toekomstige onderzoeken en vernieuwingen, verder verbeteren. De richtinggevende conclusies en aanbevelingen, over de docent en factoren ten aanzien van motivatie, ondersteunen de te maken keuzes. De beschikbare literatuur is afkomstig uit verschillende bronnen, die niet altijd dezelfde instrumenten gehanteerd hebben.

Dit onderzoek heeft als doel een bijdrage te leveren wat de rol van docent kan spelen bij het bevorderen van de motivatie van zijn studenten. De hypothese is dat als docenten hun lessen aanbieden volgens de onderzochte principes, meer studenten gemotiveerd zijn voor deze lessen.

1.6 Onderzoeksstrategie

Dit onderzoek is opgebouwd uit verschillende fases. Hierbij is van een probleemstelling toegewerkt naar een oplossing met toebehorende adviezen.

In fase 1 is er in overleg met de aanwezige docenten van het vak schilderen, een plan opgesteld. Dit bevat de probleemstelling en doel van het onderzoek.

In fase 2 is er een start gemaakt met het opzoeken van literatuur over het onderwerp motivatie, zelfregulatie en de doelgroep; adolescenten. Hierbij zijn verschillende artikelen geraadpleegd.

In fase 3 is de hoofdvraag en de verschillende deelvragen opgesteld. Deze hebben betrekking op het bevorderen van de motivatie van de studenten.

In fase 4 is er gestart met het observeren van docenten in de lessen van het vakgebied schilderen, decoreren en restaureren. Dit werd genoteerd in een observatieformulier ontwikkeld door een externe partij, namelijk de KPC groep. Er wordt ingezoomd op het onderwerp; het motiveren van de studenten binnen de les en hoe de docent dit bevordert.

In fase 5 wordt er dieper ingegaan op het literatuuronderzoek met betrekking op hoe een docent kan zorgen voor een positieve motivatie onder zijn studenten. Daarbij worden eerder gedane onderzoeken, van onder andere het Ruud de Moor Centrum geraadpleegd.

In fase 6 kunnen de resultaten van de observatie worden beschreven en onderbouwd met de aangetoonde literatuur. In de resultaten kan worden vergeleken welke onderdelen het meeste effect hebben op de doelgroep ten aanzien van motivatie.

In fase 7 worden er conclusies over deze resultaten geformuleerd. De hoofd- en deelvragen worden in dit hoofdstuk beantwoord.

In fase 8 kan er een aanbeveling worden gegeven over het ontwikkelen van een lesarrangement met betrekking op het motiveren van de studenten.

2. Literatuuronderzoek

In het literatuuronderzoek wordt de probleemstelling verder uitgediept door verschillende kernbegrippen te verduidelijken. Onder andere wordt het motiveren tot zelfregulatie betrokken bij de hoofdvraag.

2.1 Motivatie van studenten

Men omschrijft 'motivatie' als volgt: 'Motivatie is een innerlijk proces dat een persoon aanzet tot bepaald gedrag, richting geeft aan dat gedrag en ervoor zorgt dat dit gedrag in stand gehouden wordt.' Motivatie verwijst in belangrijke mate naar de wil van kinderen en jongeren om te leren.

Motivatietoelichting binnen het onderwijs is in de afgelopen veertig tot vijftig jaar geëvolueerd van:

- Een behavioristische benadering, waarin studenten min of meer beschouwd werden als machines die met positieve en negatieve prikkels tot min of meer 'gemotiveerd' gedrag gestimuleerd konden worden;
- Via een benadering die de student vooral ziet als een 'decision maker' (calculerende student), die de waarschijnlijkheid van resultaten en de waarde van opbrengsten zorgvuldig tegen elkaar afweegt en aan de hand van dit weegproces zijn inzet bepaalt;
- Naar een benadering, waarin de student vooral als een autonome 'betekenisgever' wordt gepositioneerd, die vanuit zijn eigen waarden en doelen en autonomiebehoefte waarde toekent aan taken en doelen die de school aan haar studenten wil overbrengen (Centrum).

Motivatietoelichting verwijst naar het feit dat studenten de taakeisen en hun eigen mogelijkheden niet objectief waarnemen, maar dat hun waarneming wordt beïnvloed door cognities. De persoonlijke doelen die studenten zich stellen, en de opvattingen die ze over zichzelf, vakken en leren, kleuren hun perceptie, verwachtingen, hun inzet en resultaatbeoordeling. Wanneer een student interesse heeft in een taak en ze daarom enthousiast uitvoert, spreken we van intrinsieke motivatie (Ruud de Moor, 2006). Binnen het vak kleurenleer stellen de studenten eigen doelen op, zij nemen daarbij hun studiekeuze mee. De helft van de studenten kiest voor het vak schilderen, de andere studenten hebben andere richtingen gekozen. Dit heeft dus ook veel invloed op de motivatie van de studenten.

Motivatietoelichting activiteiten; Het zijn die activiteiten die ervoor zorgen dat je als student gemotiveerd bent en blijft. We kunnen aannemen dat MBO-studenten sterk praktisch zijn ingesteld. Ze hebben een afkeer voor lezen, maar juist een voorkeur voor het leren door te doen. De studenten uiten hun interesse in de vakken op een meer toegepaste manier. Ze willen de leerstof het liefst op een concrete manier verwerken en zijn graag met praktijkvakken bezig. Zij lijken een voorkeur te hebben voor een meer concretere manier van verwerken van de leerstof. Bij de regulatie- en motivatietoelichting activiteiten hebben zij overall veel ondersteuning nodig. Zij zijn uit zichzelf niet zo geneigd om deze activiteiten te verrichten. Het blijkt dat studenten die hun leerproces controleren, die gemotiveerd zijn en vertrouwen hebben in hun competenties de beste leerprestaties hebben (Neut, 2005). Binnen de lessen van SDR zijn de lessen vooral praktisch ingesteld. De studenten krijgen de meeste tijd voor practicum- en praktijk opdrachten. De docent ondersteunt binnen deze werkmomenten. Dit is over het algemeen één docent per klas van plusminus 15 studenten.

Motivatietoelichting gaat over meer traditionele aspecten zoals, presentatiemotivatietoelichting, intrinsieke motivatietoelichting en het doel dat de studenten willen bereiken, maar ook over docentgedrag gericht op motivatietoelichting overtuigingen, strategieën en wilskracht.

Studenten proberen betekenis te verlenen aan nieuwe leersituaties door te refereren aan hun eigen motivatietoelichting overtuigingen.

Uit onderzoek is gebleken dat motivationele overtuigingen voortkomen uit drie psychologische basisbehoeften, namelijk:

- Autonomie: directe leerervaringen;
- Relatie: uitspraken van docenten, ouders of leeftijdsgenoten;
- Competentie: sociale vergelijkingen.

Deze behoeften sturen het denken, het gevoel en de acties van de student bij bepaalde vakken in zijn opleiding (Boekaerts & Simons, 1995).

Binnen de lessen SRD zijn de praktijkopdrachten gericht op autonomen vaardigheden. De studenten leren door te doen en te ervaren wat wel en niet werkt. Dus ook leren van hun fouten.

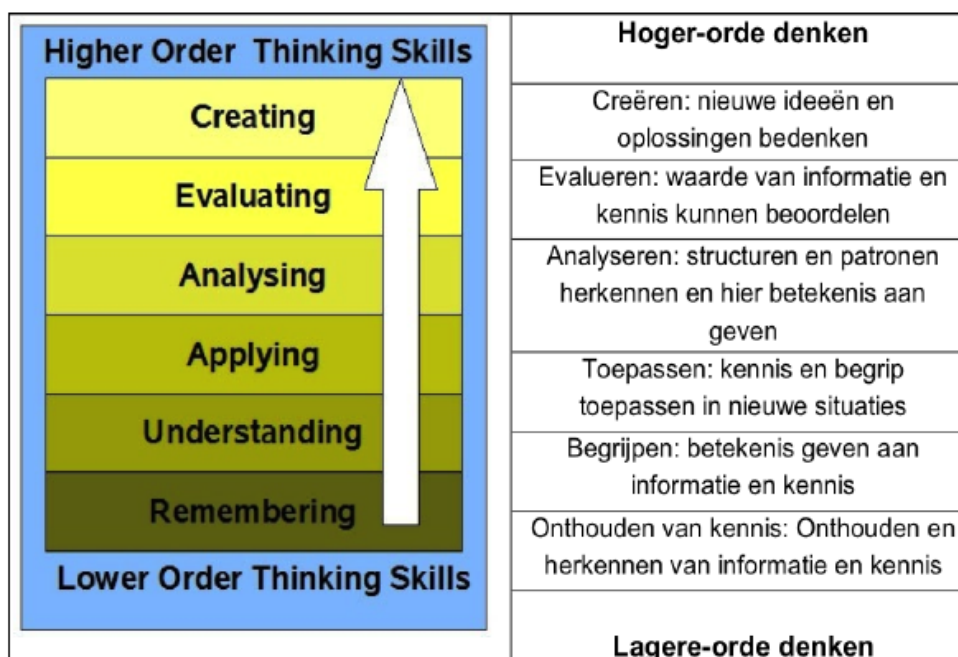
2.2 Overdacht van docent naar student

Bij het creëren van een motiverende leeromgeving zijn de drie basisbehoeften van belang.

Een belangrijke aanvulling is echter dat er niet alleen ruimte voor autonomie wordt geboden, maar ook gepaste hulp, ondersteuning en structuur (Kris Verbeeck, 2013).

In de leeromgeving speelt de docent de belangrijkste rol. Die dient immers over bepaalde pedagogische en didactische vaardigheden te beschikken om de drie basisbehoeften van de studenten te kunnen vervullen. Wanneer de drie basisbehoeften vervuld worden, leidt dat tot intrinsieke motivatie. Intrinsieke motivatie is een van de belangrijke voorspellers voor leerprestaties (Hattie J. , 2009). Studenten die intrinsiek gemotiveerd zijn, leren diepgaander en de opgedane kennis onthouden zij beter. Studenten zijn meer gemotiveerd om nieuwe dingen te leren naarmate nieuwe kennis of informatie voor hen gebruikswaarde of betekenis heeft. Dit ontleent zich aan de betekenis van de context waarbinnen deze wordt toegepast (Centrum).

Naast begrijpen van kennis moeten studenten deze ook kunnen toepassen in nieuwe situaties. In onderwijskundige termen betekent dit het zogenoemde hogere orde denken zoals dit in de eerste instantie door Bloom, Engelhart, Furst, Hill en Kratwohl (1956) is een raamwerk is gezet, ook wel bekend als Bloom's taxonomie.

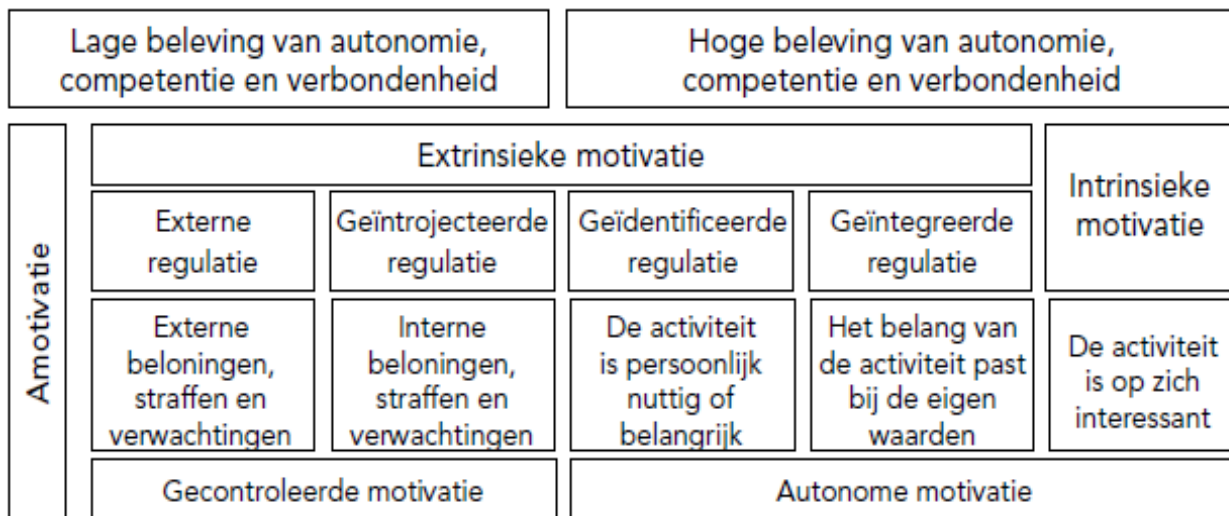

Figuur 1, Taxonomie van Bloom (uit: Walma van der Molen, 2014) (van der Molen).

Omdat de docent op de doelgroep moet kunnen inspelen, heeft deze kennis nodig over het leren van de student. Hier kan hij zijn lessen en werkvormen op aanpassen. Zorg en discipline zijn belangrijk binnen een opleiding. Bij zorg voor studenten denken we aan voldoende aandacht en hulp voor de individuele student. Zinvol leren houdt in dat het voor de student steeds duidelijk moet zijn waarom iets aan de orde is, in welk groter kader het staat, wat het belang ervan is voor het eigen bestaan nu en in de toekomst. Dat bevordert de motivatie voor het leren. Anderzijds geeft het de student de mogelijkheid de leerstof te verbinden met eigen ervaringen. De student moet de lesinhoud tot iets van zichzelf kunnen maken, 'aansluiten bij de leefwereld van de student' (Leenman, 2007). Binnen de lessen van SDR wordt en nu vaak aan het begin van de les verteld, wat er die dag gedaan dient te worden en eventueel opgeleverd dient te worden. De lesdoelen worden dus duidelijk benoemd, waardoor de studenten gericht kunnen werken. Ze kunnen daarbij hun eigen tijd indelen, dus zelf bepalen wat ze als prioriteit stellen. Dit leidt tot zelfsturend denken en werken.

Voor maatregelen waarmee docenten tegemoetkomen aan de verschillen tussen studenten gebruiken we het begrip differentiatie. We spreken van interne differentiatie binnen de groep of klas, daarbuiten van externe. Convergente differentiatie is differentiëren vanuit de vakinhoud. Je weet wat de studenten minimaal moeten beheersen en sluit je lessen daarop aan. In de praktijk komt deze aanpak erop neer dat snelle studenten extra opdrachten krijgen en dat langzame studenten ondersteund worden. Alle studenten werken op hetzelfde moment aan dezelfde basisdoelen, maar er is verschil in mate van instructie, begeleiding of zelfstandigheid. De aandacht van onderwijsvernieuwers voor instructie en zelfregulatie is niet los te zien van hun aandacht voor differentiatie. Zij benadrukken in het verlengde van hun pleidooi voor zelfregulatie het belang van differentiëren tussen studenten op basis van verschillen in leerstijl en leervermogen. Veelal zijn verschillen in leervermogen te relateren aan sociale, culturele en cognitieve verschillen tussen studenten (Verschaffel, de Corte, & van Vaerenbergh, 1998). Binnen de lessen SDR wordt er nog niet veel gedifferentieerd. De opdrachten zijn voor de gehele groep gelijk. Dit betekent niet dat deze op één soort leeractiviteit of leerniveau gericht wordt, maar dat de basis daarin gelijk is. Wel is er ruimte voor eigen indeling. Er lopen verschillende opdrachten over een periode van tien weken. De student stelt zijn eigen doelen en prioriteiten op.

De betrokkenheid van studenten kan op verschillende manieren vergroot worden. Je kunt de student motiveren om de stof tot zich te nemen. Je hebt intrinsieke en extrinsieke motivatie. Intrinsieke motivatie komt uit de student zelf, door bijvoorbeeld nieuwsgierigheid. Extrinsieke motivatie komt doordat er een beloning volgt, een goed cijfer bijvoorbeeld. Om de betrokkenheid te vergroten is het raadzaam ze actief met de stof bezig te laten zijn. Ze moeten dus worden geactiveerd door de docent. Dit betekent dat de docent de studenten moeten motiveren door actieve instructiemethodes te gebruiken. Binnen de lessen SDR worden de studenten op verschillende manieren betrokken bij de les. Ze hebben vaak een eigen inbreng, hoewel de lesdoelen wel vastgesteld zijn. Ze worden uitgedaagd zelf na te denken over oplossingen. Ze worden dus uitgedaagd om zelfsturend en reguleren te werk te gaan met de lesstof.

Figuur 2, Continuüm van motivatie naar Ryan en Deci (2000) gecombineerd met Vansteenkiste, Sierens, Soenens en Lens (2007) (Ryan, Deci, Vansteenkiste, Sierens, Soenens, & Lens)

Het begrip 'autonomie' is oorspronkelijk (Richard & Ryan, 2000) gerelateerd aan intrinsieke motivatie. Als studenten meer gezien en tegemoetgekomen worden in hun behoefte aan autonomie zijn zij meer intrinsiek gemotiveerd om te leren. Het component zelfbepaling, het gevoel hebben dat je zelf mag bepalen wat je bewerkstelligd, is essentieel voor een duurzaam hogere intrinsieke motivatie (Centrum). Er worden betere resultaten bereikt als alle betrokkenen (dus ook de studenten) bij elke onderwijsactiviteit zich ervan bewust zijn dat wat ze aan het doen zijn in principe een bijdrage moet leveren aan het leren van iets. Concreet: als docent en student in elk moment van de les desgevraagd kunnen zeggen tot welke concrete leeropbrengst dat, wat ze aan het doen zijn geacht wordt te leiden en waarom dat zo is (Hattie J. , 2009). De school en de docenten kunnen de intrinsieke en vooral de extrinsieke motivatie van hun studenten versterken door effectief in te spelen op het vervullen van drie basisbehoeften bij hun studenten.

Om in hun onderwijs goed aan te kunnen sluiten bij de leefwereld van de student en daarmee bij te dragen aan de motivatie, is het aan te bevelen dat:

- De docent zich verdiept in en kennis nemen van de leef- en interessewereld van zijn student;
- De docent bij zijn keuzes van onderwerpen, opdrachten en methodieken actief aansluiten bij de leef en interessewereld van zijn studenten, maar daarbij wel een goede dosering aanhoudt tussen hun interesses en anderzijds het aanreiken van kennis en vaardigheden.

Op grond van onderzoek en theorie lijkt het aannemelijk dat self-efficacy van docenten een positief effect heeft op de motivatie van hun studenten. Dit effect verloopt deels direct (uitstraling van enthousiasme, zelfverzekerdheid, rust, volharding, motivatie) en deels indirect, door de wijze waarop docenten met een hogere mate van self-efficacy hun lespraktijk vormgeven en bijstellen/verbeteren.

3. Methode

In het hoofdstuk methode wordt uitgewerkt hoe het onderzoek tot stand is gekomen en welke onderzoeksmethode is toegepast om tot resultaten te komen.

3.1 Doelgroep van dit onderzoek

De doelgroep omvat studenten uit het eerste leerjaar van Vormgeving en Ambacht op het Sint Lucas. De groep heeft gekozen voor de uitstroomrichting Schilderen, Decoratie en Restauratie. Deze groep is voornamelijk vrouwelijk, ongeveer 95%. De leeftijd varieert tussen de 16 en 22 jaar. De opleidingseis is VMBO theoretische, er zijn een paar uitzonderingen met VMBO kader/beroeps, die hebben echter de richting techniek gedaan. Het zijn vooral studenten van Nederlandse afkomst, ongeveer 90%. Slechts enkele studenten van buitenlandse afkomst. De studenten komen voornamelijk uit de provincies Brabant en Limburg. Het verschil in leeftijd en vooropleiding is niet groot, daarom is de doelgroep erg specifiek. De studenten met een technische vooropleiding lopen niet voor op de studenten met een theoretische vooropleiding. Dit komt omdat beide disciplines in de opleiding worden gevraagd. De belevingswereld van de studenten is vrij gelijk. Per student kan dit nog wel verschillen, maar overall gaat het over de belevingswereld van adolescenten.

3.2 Observatie

In dit onderzoek is er gekozen om een observatie uit te voeren. Zo kon de situatie binnen de doelgroep worden geanalyseerd. Een observatie is een manier van informatie verzamelen over het gedrag van de studenten en de docent met behulp van de zintuigen. De observatie vond plaats op Sint Lucas, te Boxtel. Docenten werden binnen de groep geobserveerd terwijl ze onderdelen van de scholing toepaste; deze observaties heeft drie keer plaatsgevonden. Daarbij is er gebruik gemaakt van het observatieformulier; "Project: verhogen van studentmotivatie door docenten" ontwikkeld in 2013, door de KPC groep (Kris Verbeeck, 2013).

Tevens wordt onderzocht hoe het gedrag van de docent tijdens de lessen schilderen eruit ziet. Er wordt gekeken naar hoeveel autonomie, structuur, relatie en competentie ze bieden aan de studenten in hun klas.

Om te kunnen observeren in hoeverre de docenten de drie psychologische basisbehoefte toepaste, is er een observatie-instrument als checklist gebruikt. Het observatie-instrument is gebaseerd op de Teacher as Social Context Questionnaire (Sierens, 2010). Per uitgangspunt (structuur, autonomie, relatie en competentie) zijn indicatoren opgesteld (Kris Verbeeck, 2013).

De observaties zijn uitgevoerd door één beoordelaar, die drie schilderlessen heeft geobserveerd. De beoordelaar kon per onderwerp aangeven of het gedrag al dan niet herkenbaar was: 'Wel herkenbaar', 'Deels herkenbaar' of 'Niet herkenbaar'.

De eerste observatie werd uitgevoerd in de praktijkles van John Janssen. Deze gaf op dat moment les aan de tweedejaarsstudenten, die bezig waren met de techniek marmer decoreren.

De tweede observatie werd uitgevoerd in de les van Adrie Kemps. Deze gaf de tweedejaarsstudenten een herkansing binnen het vak calculeren en adviseren van een muurschildering.

De derde observatie werd uitgevoerd in de les van Marieke Trump. Zij gaf de eerstejaarsstudenten les in het maken van een decoratie voor een bepaalde opdrachtgever.

Binnen de lessen wordt er ook geobserveerd hoe de studenten cognitief, metacognitief, motivationeel, attitude en motorisch leren.

Cognitief

Met cognitie wordt het vermogen om kennis op te nemen en verwerken bedoeld, maar ook zaken als waarnemen, denken, taal, bewustzijn, geheugen, aandacht en concentratie. Cognitieve vaardigheden of vermogens hebben te maken met de mate waarin je in staat bent om kennis en informatie op te nemen en te verwerken. Bij het verwerken van informatie spelen allerlei mentale processen een rol.

Metacognitief

Metacognitie is de kennis en vaardigheden die een student nodig heeft om zijn eigen leergedrag te controleren en aan te sturen. Het gaat om vaardigheden als het oriënteren op een taak, doelen stellen, plannen, jezelf monitoren, het resultaat evalueren, en reflecteren op het eigen handelen.

Motivationeel

Motivatie is datgene wat een student tot bepaald gedrag drijft. Motivatie heeft invloed op de initiatie, richting, intensiteit en volharding van het gedrag. Motivatie ontstaat uit een samenspel tussen de biologische (aangeboren) en cultuurafhankelijke (aangeleerde) eigenschappen van een student en de omgeving van de student.

Attitude

Attitude is een verzameling van complexe persoonlijke eigenschappen waar emoties, motivaties en overtuigingen deel van uit maken. Een positieve attitude draagt tot een (grotere) bruikbaarheid. De attitude wordt beïnvloed door ontwerpeigenschappen.

Motorisch

Motoriek is het vermogen om te bewegen. Meestal maakt men voor de mens onderscheid tussen grove en fijne motoriek. De grove motoriek bestaat uit grote, grove bewegingen die men met het lichaam maakt (bv. lopen, zwemmen, schoppen,...). De fijne motoriek omvat de kleine bewegingen. Hiervoor gebruikt men de handen en de vingers om voorwerpen te grijpen en te manipuleren. (bv. tekenen, schrijven, knippen,...)

4. Resultaten

In de resultaten zullen de uitkomsten van de drie observaties, gedaan tijdens de schilderlessen bij de eerste- en tweedejaarsstudenten, worden weergegeven.

Er is onderzocht hoe het gedrag van de docent tijdens de lessen eruit ziet. Daarbij is gekeken naar hoeveel autonomie, structuur, relatie en competentie de docent biedt aan de studenten in zijn klas.

4.1 Resultaten van de observatie in een tabel

Vraag	Niet/deels/wel herkenbaar
1. Studenten weten wat ze moeten doen	Deels herkenbaar, Wel herkenbaar, Wel herkenbaar
2. Studenten weten waaraan hun werk moet voldoen	Wel herkenbaar, Deels herkenbaar, Wel herkenbaar
3. Datgene wat is afgesproken met de student wordt ook uitgevoerd	Wel herkenbaar, Deels herkenbaar, Wel herkenbaar
4. Er worden opdrachten aangeboden/uitleg gegeven die aansluit bij het niveau van de student	Deels herkenbaar, Wel herkenbaar, Deels herkenbaar
5. De studenten krijgen via tips (ipv oplossingen) als ze een vraag hebben	Deels herkenbaar, Deels herkenbaar, Deels herkenbaar
6. Er wordt een stappenplan gegeven waarin de tussenstappen naar het einddoel duidelijk zijn	Deels herkenbaar, Wel herkenbaar, Deels herkenbaar
7. Voor studenten is het duidelijk hoeveel tijd ze hebben	Deels herkenbaar, Deels herkenbaar, Deels herkenbaar
8. Voor studenten is het duidelijk wat ze moeten doen als ze klaar zijn	Nvt., Deels herkenbaar, Deels herkenbaar
9. Studenten kunnen kiezen uit verschillende opdrachten/taken	Niet herkenbaar, Niet herkenbaar, Wel herkenbaar
10. De docent neemt de student bij het maken van de opdrachten bij de hand mee	Deels herkenbaar, Niet herkenbaar, Niet herkenbaar
11. De docent geeft een uitleg over de taal	Wel herkenbaar, Wel herkenbaar, Wel herkenbaar
12. De docent luistert naar de studenten en laat belangstelling blijken	Wel herkenbaar, Deels herkenbaar, Niet herkenbaar
13. De docent luistert naar inbreng van de studenten	Deels herkenbaar, Deels herkenbaar, Wel herkenbaar
14. De docent heeft aandacht voor de student en laat dit blijken	Wel herkenbaar, Deels herkenbaar, Niet herkenbaar
15. Studenten kunnen veel eigen beslissingen nemen ten aanzien van hun werk	Deels herkenbaar, Deels herkenbaar, Wel herkenbaar
16. De student durft de docent vragen te stellen	Wel herkenbaar, Deels herkenbaar, Wel herkenbaar
17. De docent reageert begripvol op de vragen van de studenten en vraagt eerst hoe de student het gaat aanpakken voordat ze met een oplossing komen	Wel herkenbaar, Deels herkenbaar, Niet herkenbaar
18. De docent toont naar zijn studenten dat ze welkom zijn	Deels herkenbaar, Deels herkenbaar, Wel herkenbaar
19. De docent respecteert de studenten	Deels herkenbaar, Deels herkenbaar, Wel herkenbaar
20. De studenten kunnen zichzelf zijn bij deze docent	Wel herkenbaar, Deels herkenbaar, Deels herkenbaar

Vraag	Niet/deels/wel herkenbaar
21. De docent vertrouwd de studenten	Deels herkenbaar, Wel herkenbaar, Deels herkenbaar
22. De student heeft zin om aan de opdracht te beginnen	Deels herkenbaar, Deels herkenbaar, Deels herkenbaar
23. De studenten zitten niet te wachten om te beginnen tot de docent hen aanspoort, maar beginnen uit zichzelf	Wel herkenbaar, Wel herkenbaar, Wel herkenbaar
24. De studenten vinden de opdracht te moeilijk	Niet herkenbaar, Deels herkenbaar, Deels herkenbaar
25. De studenten zijn met vertrouwen aan het werk	Deels herkenbaar, Deels herkenbaar, Wel herkenbaar
26. De studenten zijn bij de uitvoeringen van de opdrachten afhankelijk van de docent	Deels herkenbaar, Deels herkenbaar, Deels herkenbaar

Binnen het vak schildertechnieken, werd het volgende opgemerkt; wat betreft het motiveren van de student, is dit op een redelijk tot goed niveau. Vaak waren de studenten enthousiast over de aangeboden lesstof en gingen hier zelfstandig mee aan de slag. Bij het afronden van de aangeboden opdracht, ging de docent in op andere vakken, hij maakte daarbij gebruik van passende vragen.

Binnen het vak calculatie, werd het volgende opgemerkt; wat competentie betreft, namelijk het aansluiten bij het niveau van de studenten, kan er nog meer geïnvesteerd worden. Vaak kregen alle studenten dezelfde informatie aangeboden en moesten ze hetzelfde handelingen verrichten. Er werd weinig gedifferentieerd naar behoeften en talenten binnen het vak.

Bij het vak schilderen bij de eerstejaarsstudenten, en tevens de doelgroep van dit onderzoek, werd er al vrij duidelijk, dat deze van structuur houden. Wanneer de docent de opdracht niet duidelijk had uitgelegd, werden er goede vragen gesteld door de studenten. Er was genoeg afwisseling in theorie en praktijk en een duidelijke aansluiting bij de belevingswereld van de student.

De geobserveerde docenten typeren zichzelf als bovengemiddelde docent. 'Bovengemiddeld' heeft betrekking op het gebruik van motivatiebevorderende instructietechnieken en op de eigen professionele oriëntatie en motivatie. De deelnemers zijn te typeren als 'intrinsiek gemotiveerd' voor het beroep van docent. Alle docenten onderschrijven het belang van de docent bij het motiveren van de studenten.

Binnen de lessen werd er ook geobserveerd hoe de studenten cognitief, metacognitief, motivationeel, attitude en motorisch leren. Daar werden de volgende resultaten verkregen:

Cognitief

De cognitieve kennis van de studenten binnen deze doelgroep is vrij gelijk. Per student is het wel verschillend in welke vakken ze geïnteresseerd zijn en waar ze meer aanleg voor hebben. De vaardigheid tussen de verschillende studenten is ook gelijk. Men heeft weinig tot geen ervaringen met de technieken die aan bod komen. Een aantal studenten heeft een technische vooropleiding en dus meer ervaring met technieken. De schilderstechnieken die in deze opleiding worden aangeboden komen niet op het VMBO voor, dus daar heeft niemand ervaring mee.

Metacognitief

De student die al verder is in zijn cognitieve proces, werkt, na de uitleg van de opdracht, zelfstandig door. De student die meer moeite heeft vraagt om hulp bij docent en medestudenten. Het is belangrijk deze doelgroep de technieken te laten ervaren. Ze moeten er eerst mee ploeteren, voordat ze wordt verteld hoe het daadwerkelijk is of moet. Tijdens het practicum doet de docent de techniek voor, waarna de student(en) het zelf uitvoeren. De groep studenten met technische vooropleiding kunnen andere studenten helpen met de technische vaardigheden. De andere studenten kunnen hen weer helpen met de theoretische vaardigheden.

Motivationeel

De intrinsieke motivatie is zeer aanwezig. De studenten hebben op dit moment gekozen voor deze uitstroomrichting samen met nog een andere. Dit betekent dat ze dit vak op de eerste of tweede plek hebben staan. De studenten worden voornamelijk gemotiveerd door middel van contextgerichte opdrachten. Hoe beter de context aansluit bij de beleavingswereld van de student, hoe hoger zijn/haar intrinsieke motivatie. Docenten die aangeven waarvoor de nieuwe kennis benodigd is (praktijkvoorbeeld bedenken), kunnen de studenten extrinsiek motiveren.

Attitude

Gemotiveerde studenten stellen zich open en actief op voor het aanleren van benodigde kennis. Als de vaardigheden als interessant en nuttig worden ervaren, zijn de studenten gemotiveerd en stellen zich actief op voor de opdracht. Als de lesstof aansluit bij de al aanwezige kennis van de student, wordt de nieuwe lesstof contextrijk, waardoor de student zich gemotiveerd opstelt.

Motorisch

Handelingen die verricht moeten worden voor het restaureren en decoreren, dienen op een veilige en juiste manier te worden aangeleerd. Het schilderen is een vaardigheid die je moet oefenen om te beheersen. Studenten met een technische vooropleiding beheersen dit over het algemeen wel iets meer, maar dienen nog veel te worden ondersteund. De studenten met een theoretische vooropleiding moeten geheel worden opgeleid. Indien een student al ervaring heeft in het schilderen, zal hij steeds behendiger worden in het decoreren en restaureren.

5. Conclusie

In de conclusie worden de resultaten geanalyseerd. Daarbij wordt er gekeken of de onderzoeksvraag en de deelvragen zijn beantwoord.

De hoofdvraag en deelvragen binnen dit onderzoek waren;

Hoe kan een docent de eerstejaarsstudenten SDR motiveren tot zelfregulatie binnen het vak kleurenleer?

- I. Hoe kan de docent de studenten de *betekenis* van de aangeboden lessen kleurenleer laten ervaren?
- II. Hoe kan de docent de *nieuwe kennis laten aansluiten bij de al aanwezige kennis* van de studenten?

Literatuuronderzoek geeft aan dat docenten aan drie psychologische basisbehoeften moeten voldoen om intrinsieke motivatie bij studenten te realiseren, namelijk autonomie (opgevat als keuzevrijheid), relatie (opgevat als het uiten van waardering voor de student) en competentie (opgevat als structuur) waarbij er heldere doelen en verwachtingen worden gesteld aan studenten waardoor zij beter in staat zijn een leeractiviteit uit te voeren (Ryan, Deci, Vansteenkiste, Sierens, Soenens, & Lens) (Kris Verbeeck, 2013).

De resultaten van de observatie tonen aan dat er gerichte vragen worden gesteld aan de studenten. Ook wordt er redelijk gedifferentieerd binnen de groepen, maar hier kan nog een inhaalslag worden gemaakt. De studenten waren enthousiast over de lesstof en gingen hier zelfstandig mee aan het werk. Er werden daarbij vaak controle vragen gesteld door de studenten. Dit resulteerde vaak in individuele begeleiding.

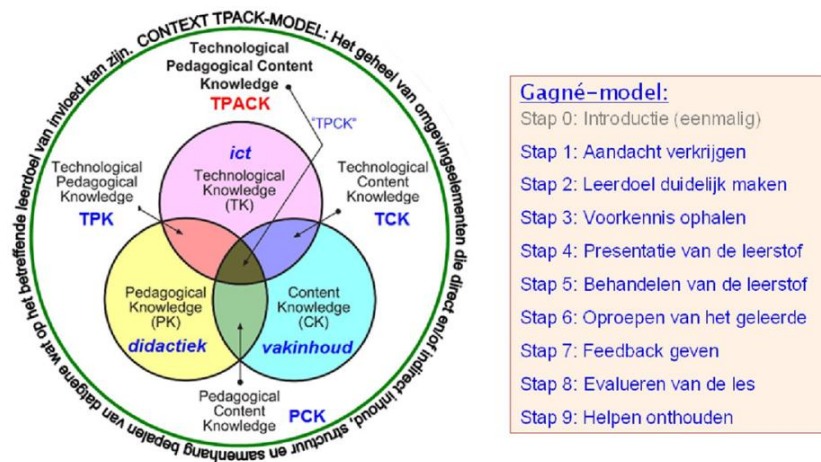
Naar aanleiding van de resultaten werd en gezocht naar een instructiemodel die kan worden toegepast tijdens de lessen kleurenleer aan de eerstejaarsstudenten SDR.

In Nederland is er een direct instructiemodel ontwikkeld en onderzocht (Veenman, Lem, Roelofs, & Nijssen, 2003). Dit bestaat uit de volgende hoofdonderdelen;

- Dagelijkse terugblik;
- Presentatie;
- Oefeningen;
- Individuele verwerking;
- Terugkoppeling;
- Periodieke terugblik.

Het Gagné-model is ook een geschikt leermodel dat binnen het gekozen lesarrangement valt. Het ontwerpen van leermateriaal moet steeds worden uitgevoerd met aandacht voor de voorwaarden waaronder leren plaats vindt. Gagné en Briggs (1979) wijzen erop dat deze voorwaarden afhangen van wat er moet worden geleerd. Ook waartoe de instructie moet leiden, moet helder zijn. Zij spreken van uitkomsten van de instructie. Prestatiedoelen moeten worden geformuleerd en beslissingen moeten worden genomen over de volgorde waarin de verschillende onderdelen van een onderwerp aan de orde moeten komen (Gagné & Briggs, 1979).

Instructiemodel van Gagné

(Subelack, 2012)

De lessen zouden moeten beginnen met een terugblik op de voorafgaande stof en een bespreking van het huiswerk. Daarna wordt de nieuwe lesstof gepresenteerd, in kleine stappen en aan de hand van concrete leerdoelen. De docent gaat steeds na of alle studenten de stof begrijpen. Vervolgens laat de docent de studenten oefenen. Hij stelt hierbij veel vragen, zorgt ervoor dat alle studenten betrokken blijven en geeft korte duidelijke opdrachten. Hierna vindt de fase van individuele verwerking plaats, waarbij de studenten werken aan taken die overeenkomen met de taken die tijdens de instructie aan de orde zijn geweest. De docent geeft regelmatig terugkoppeling, corrigeert fouten onmiddellijk en geeft veel aanmoediging. De docent moet controle uitoefenen op het leren, zeker in de beginfase. Hij moet de leerstof in kleine partjes opdelen en systematisch controleren of de studenten het begrepen hebben. Kernmerkend is dat het accent sterk ligt op de verantwoordelijkheid van de docent. Hij zorgt voor uitleg en demonstratie, hij laat studenten onder zijn leiding oefenen. De nabespreking is een vorm van discussie waar de docent als discussieleider optreedt. Het doel is inzicht te krijgen in de samenhang van bepaalde gegevens of een leeractiviteit te evalueren (product of proces).

Juist omdat dit een basale werkvorm is, kan er mee gevarieerd worden, zolang de verschillende fasen zorgvuldig in acht worden genomen. Willen de studenten effectief tot handelend kunnen overgaan, dan moeten zij zich eerst de instructie eigen maken. Voor een uitvoerbare instructie is het soms nodig daar apart aandacht aan te besteden. Daarom zijn er bepaalde richtlijnen waaraan de docent, tijdens het opstellen van dit lesarrangement, op kan letten. De docent kan de volgende stappen in acht nemen:

- Een begeleidingsplan opstellen;
- Hierna wordt een lesvoorbereidingformulier geschreven. In dit formulier komt het probleem van de student(en) aanbod;
- De les wordt gegeven. Daarbij wordt gecontroleerd of het lesdoel wordt bereikt;
- Er wordt een opdracht bedacht bij de probleemstelling. Deze opdracht wordt door de student(en) uitgevoerd;
- Er wordt gereflecteerd. In overleg met de student(en) wordt gekeken of de juiste resultaten zijn behaald;
- De week erop/volgende dag wordt de stof nog eens gecontroleerd. Dit gebeurt door de stof met de student(en) te herhalen;
- De lesstof wordt getoetst. De student moet nu zijn kunnen laten zien, doormiddel van een proces/product.

6. Aanbeveling

Binnen deze aanbeveling kunt u lezen hoe een docent zijn lessen kan invullen om de motivatie onder een groep eerstejaarsstudenten te stimuleren. Daarbij wordt de resultaten en conclusies van dit onderzoek geïntegreerd.

6.1 Implementatieplan

In het implementatieplan wordt geformuleerd hoe de gestelde doelen worden behaald. Hierin wordt beschreven waar men het beste voor kan kiezen om de motivatie en daardoor de zelfsturing van de student te bevorderen.

1. Kies voor procesgeoriënteerde instructie.

Zorg als docent ervoor dat je vanaf de eerste lesdag een goed beeld vormt van het zelfregulerende leervermogen van je studenten.

Stem als docent de instructie af op het zelfregulerende leervermogen van je studenten.

Monitor als docent de vorderingen van je studenten voortdurend, zodat je niveau en intensiteit van de instructie kunt bijstellen.

2. Kies voor differentiatie.

Stem de instructie af op de leerbehoeften en leervermogens van de studenten en richt de instructie op de 'zone van naastgelegen ontwikkeling'.

Wees je als docent voortdurend bewust van het risico van negatieve etikettering.

3. Kies voor verbinding met de leefwereld van studenten.

Verdiep je als docent in de leefwereld van je studenten.

Sluit, waar dat mogelijk en verantwoord is, actief aan bij de leefwereld van je studenten in de keuze van onderwerpen, opdrachten en methodieken.

4. Kies voor coöperatief leren.

Vorm als docent een goed beeld van het samenwerkend vermogen van je studenten.

Stem het niveau van samenwerkingsopdrachten af op het niveau van het samenwerkend vermogen binnen de groepen.

Stel groepen heterogeen samen, omdat dit ten goede komt aan de leeropbrengsten van zwak lerende.

5. Stel je als docent op als een onderzoekende, lerende professional, die stelselmatig werkt aan het verbeteren van de eigen lespraktijk in dienst van de motivatie en leeropbrengsten van de studenten:

Binnen de les:

- Door concrete korte termijn doelen te stellen voor leeropbrengsten en leerproces;
- Door de mate van realisatie van deze doelen regelmatig te analyseren en te evalueren;
- Door de instructiepraktijk bij te stellen op grond van deze analyses en evaluaties.

Buiten de les:

- Door je eigen professionele inzichten, praktijken en vragen te delen met collega's binnen en buiten de school;
- Door je eigen inzichten en praktijken bij te stellen op grond van de inzichten van collega's, schoolleiding, wetenschappers.

Nawoord

Binnen mijn stage op het Sint Lucas was het de bedoeling om een lessenarrangement te ontwikkelen voor niveau 4 MBO studenten in het eerste leerjaar.

Daarbij waren er drie kerntaken voor mij van toepassing:

- Ik verzorg onderwijs voor studenten in het beroepsonderwijs;
- Ik werk samen met mijn collega's en eventueel externe partners aan verbetering van het onderwijs;
- Ik werk systematisch en onderzoeksmatig aan het ontwikkelen van onderwijs.

Via deze weg wil in mijn praktijkdocent, Marieke Trum van het Sint Lucas bedanken voor haar inzichten in het onderwijs en het kijkje in de keuken van haar lessen en omgang met de studenten, John Janssen voor zijn vertrouwen en Adrie Kemps voor de didactische onderbouwing van zijn keuzes ten aanzien van motivatie.

-Vera Berkeveld, 2016-

Bibliografie

- Boekaerts, M. (sd). *Motivatatie om te leren . Educational practicis series .*
- Boekaerts, M., & Simons, P. (1995). *Leren en instructie, psychologie van de leerling en het leerproces .* Van Gorcum .
- Centrum, R. d. (sd). *Lerarenmotivatie .* Opgeroepen op april 6, 2016, van De tweedeverdieping.nu:
https://www.detweedeverdieping.nu/images/pdf/Rapport_27_Lerarenmotivatie_WEB.pdf
- Geerts, W., & van Krakelingen, R. (2011). *Handboek voor leraren .* Uitgeverij Coutinho.
- Hattie, J. (2009). *De succesfactoren van onderwijs .*
- Hattie, J. (2009). Visible learning.
- Huitt, W. (2008). *Motivation to Learn.* Opgeroepen op 2016, van
<https://nl.wikipedia.org/wiki/Motivatatie>
- Kessels, & Smit. (2004). *Zelfregulatie .* <http://wij-leren.nl/zelfregulatie.php>.
- Kris Verbeeck, A. v.-M. (2013). *Verhogen van leerling-motivatatie.* Opgeroepen op april 6, 2016, van
[file:///C:/Users/Vera%20Berkeveld/Downloads/Verhogen%20van%20leerlingmotivatie%20internet.p
df](file:///C:/Users/Vera%20Berkeveld/Downloads/Verhogen%20van%20leerlingmotivatie%20internet.pdf)
- Leenman, Y. (2007). *Pedagogische kwaliteit op de kaart.* HB uitgevers .
- Neut, v. d. (2005). *Inspelen op leergedrag van vmbo-leerlingen.*
- Peetsma, T., & van der Veen, I. (2008). *UVA.* Opgeroepen op juni 2016, van UVA:
<http://dare.uva.nl/document/2/63724>
- Richard, M., & Ryan, L. (2000). *Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and.* Rochester: University of Rochester.
- Ryan, Deci, Vansteenkiste, Sierens, Soenens, & Lens. *Continuüm van motivatie .* 2007.
- Sierens, E. (2010). *Schoolpsychologie en ontwikkelingspsychologie van kind en adolescent.* Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.
- Subelack, M. (2012). *Miranda Subelack blog.* Opgeroepen op 2016, van
<http://mirandasubelack.blogspot.nl/2014/05/opdracht-6-welke-tool-past-bij-jouw.html>
- van de Wal, J., de Mooij, I., & de Wilde, J. (1996). *Identiteitsontwikkeling van leerlingebegeleiding .* Uitgeverij Coutinho.
- van der Molen, W. *Taxonomie van Bloom.* 2014.

Veenman, S., Lem, P., Roelofs, E., & Nijssen, F. (2003). *Effectieve Instructie En Doelmatig Klassemanagement*. Swets & Zeitlinger.

Verschaffel, L., de Corte, E., & van Vaerenbergh, G. (1998). *Leren oplossen van wiskundige context-problemen in de bovenbouw van de basisschool*. Leuven: Univiersiteitspers Leuven.

Bijlage

Observatieformulier "Verhogen van studentmotivatie door docenten" door de KPC groep.

Project: verhogen van leerling-motivatie door leraren

Observatielijst voor het kijken naar leraargedrag m.b.t. de drie psychologische basisbehoeften

Naam observator: <u>Vera Berkeveld</u>	Datum: <u>30/03/2016</u>
Leerkracht: <u>John Jansen</u>	
School: <u>Sint Lucas</u>	Groep: <u>2e jaar</u>
Inhoud/ vakgebied: <u>Decoratie praktijk</u>	<u>SDR</u>
Beschrijving les: <u>praktijkles, 2 dagdelen, tevens van John zelfstandig werken aan paneel. (letters aan de wand)</u>	
Starttijd observatie: <u>9:15</u>	Eindtijd observatie: <u>14:14</u>

Hieronder staan observatiepunten.

Geef door middel van een kruisje aan in hoeverre je het punt in de klassensituatie herkent van de geobserveerde leerkracht. Geef eventueel een nadere toelichting.

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Verwachtingen duidelijk maken				
1. Leerlingen weten wat ze moeten doen.	De leerkracht geeft duidelijk aan wat zijn verwachtingen zijn naar leerlingen toe en aan welk leerdoel er wordt gewerkt.	☐	☒	☐
2. Leerlingen weten waaraan hun werk moet voldoen.	De leerkracht maakt duidelijke afspraken met leerlingen en geeft aan wat er van het werk wordt verwacht.	☐	☐	☒
Toelichting: <u>De hoofdopdracht is in een eerdere les uitgezocht. Deze kunnen studenten nog nalezen. Vragen en eisen worden verduidelijkt door John</u>				
Consequent opvolgen van richtlijnen				
3. Datgene wat is afgesproken met de leerlingen wordt ook uitgevoerd.	De leerkracht treedt consequent op bij het overtreden van gemaakte afspraken.	☐	☐	☒
Toelichting: <u>John roept leerlingen die iets anders doen het doen zijn weer terug bij hun werk.</u>				

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Aansluiten bij niveau van de leerling				
4. Er worden opdrachten aangeboden/ uitleg gegeven die aansluit(en) bij het niveau van de leerling.	De leerkracht biedt oefeningen aan die als optimaal uitdagend worden ervaren en aansluiten bij wat de leerling (net) aankan.	☐	☒	☐
<i>Toelichting:</i> Ze krijgen allemaal dezelfde opdracht. Zeer motiverend, omdat ze het ontwerp zelf bedenken.				
Hulp en ondersteuning bieden				
5. De leerlingen krijgen hulp via tips (in plaats van oplossingen) als leerlingen een vraag hebben.	De leerkracht geeft leerlingen die vastlopen, tips zonder hierbij kant-en-klaar oplossingen te bieden. Dit geeft leerlingen de kans om zelf de oplossing te ontdekken en zich verder te bekwamen	☐	☒	☐
<i>Toelichting:</i> geeft vaak tips, maar ook oplossingen. Dat weinig voor. Laat ik veel zelf proberen.				
Heldere procedures				
6. Er wordt een stappenplan gegeven waarin de tussenliggende stappen naar het einddoel helder zijn.	De leerkracht geeft tussenliggende stappen naar het einddoel aan, zodat leerlingen het gevoel hebben dat de taak haalbaar is en zodat ze weten welke tussenstappen ze kunnen doorlopen om het einddoel te bereiken.	☐	☒	☐
7. Voor leerlingen is duidelijk hoeveel tijd ze hebben.	De leerkracht geeft vooraf aan hoeveel tijd leerlingen hebben om aan een opdracht/ taak te werken.	☐	☒	☐
8. Voor leerlingen is het duidelijk wat ze kunnen doen als ze klaar zijn.	De leerkracht geeft vooraf aan wat leerlingen kunnen doen als ze klaar zijn.	☐	☐	☐
<i>Toelichting:</i> John geeft deze stappen niet. Deze zijn al aangegeven in de lesbrief. Tijd is relatief. Binnen de projecttijd moet de opdracht af zijn.				

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Keuzemogelijkheden				
8. Leerlingen kunnen kiezen uit verschillende opdrachten / taken.	De leerkracht biedt keuzes aan zodat leerlingen hun eigen interesses kunnen realiseren.	☒	☐	☐
<i>Toelichting:</i> U krijgen dezelfde decoratie opdracht keuze in ontwerp wordt ook ingepakt deze eigen opdracht.				
Controle				
10. De leerkracht neemt de leerlingen bij het maken van opdrachten bij elke stap bij de hand.	De leerkracht geeft de leerlingen niet de mogelijkheid zelf te ontdekken. Door bijvoorbeeld direct aan leerlingen te tonen hoe een taak of opdracht moet worden opgelost.	☐	☒	☐
<i>Toelichting:</i> John laat de U veel zelf ontdekken en onafhankelijk waar nodig is. neemt de U niet bij elke stap aan de hand.				
Relevante				
13. De leerkracht geeft een uitleg of rationale over een taak.	De leerkracht geeft een zinvolle en specifieke uitleg over het nut van een bepaalde taak of opdracht.	☐	☐	☒
<i>Toelichting:</i> geeft goede toelichtingen en weet door eigen ervaring de U te betrekken en inspireren.				
Interesse voor kinderen				
De leerkracht luistert naar vragen van de leerlingen en laat duidelijk belangstelling blijken	De leerkracht is niet onderbroken met andere dingen tegelijk bezig.	☐	☐	☒
De leerkracht luistert naar de inbreng van de leerlingen.	De leerkracht peilt naar de interesses en waarden van leerlingen.	☐	☒	☐
De leerkracht heeft aandacht voor de leerlingen en laat dit duidelijk blijken	Door mimiek, door even te gaan kijken of een praatje te maken	☐	☐	☒
<i>Toelichting:</i> goede verstandhouding met U. veel aandacht en rust per individu. Soms wat tegengers bij bepaalde U.				

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Respect - Relatie				
De leerlingen kunnen veel eigen beslissingen nemen ten aanzien van hun werk.	De leerlingen krijgen de ruimte om zelf problemen op te lossen/ een eigen aanpak te hanteren.	☐	☒	☐
De leerlingen durven de leraar vragen te stellen.		☐	☐	☒
De leraar reageert begripvol op de vragen van de leerlingen en vraagt eerst hoe zij het willen aanpakken voordat hij zelf met een suggestie komt.		☐	☐	☒
De leraar toont in zijn houding naar de kinderen dat ze welkom zijn bij hem	geen vervelende opmerkingen maken, moedigt leerlingen aan, laat blijken dat hij in de leerlingen gelooft	☐	☒	☐
De leraar respecteert de leerlingen	door de manier waarop hij reageert op vragen, door de manier waarop hij feedback geeft	☐	☒	☐
De leerlingen kunnen zichzelf zijn bij deze leraar	de leraar corrigeert ze niet voortdurend, accepteert hen zoals ze zijn, leerlingen voelen zich op hun gemak, zitten niet achter de rug van de leraar van alles te doen wat hij niet mag zien	☐	☐	☒
De leraar vertrouwt de kinderen	b.v. door ze buiten de klas te laten werken, door ze de kans te geven iets op hun eigen manier uit te proberen, door te zeggen dat hij zeker weet dat het hen gaat lukken, door hen de kans te geven iets zelf op te lossen, te plannen	☐	☒	☐
toezichting: John is toegewijd en wil de le schijnbaar in het vak. Enthousiast en trots op zijn vak. Didactisch soms wat een beetje. Afwisseling in welkzaam misschien interessanter om eens uit te proberen. De accepteren hem, kunnen zichzelf zijn				

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Competentie				
De leerlingen hebben zin om aan een opdracht te beginnen	zie je doordat ze het zeggen, mimiek, joepie, leuk of omgekeerd zuchten, andere dingen zitten doen	☐	☒	☐
De leerlingen zitten niet te wachten om te beginnen tot de leraar hen aanspoort, maar beginnen uit zichzelf, zonder aansporing van de leraar.		☐	☐	☒
De leerlingen vinden de opdrachten te moeilijk.	blijkt uit opmerkingen 'ik kan dat niet, ik kan niet verder, ik weet niet hoe dit moet, ik snap het niet', veel vragen zoals maar hoe zit dit, maar ik weet niet hoe, zuchten, niet aan de slag gaan etc.	☒	☐	☐
De leerlingen zijn met vertrouwen aan het werk	weten wat ze moeten doen, gaan aan de slag, lossen zelf problemen op, hebben de leraar weinig nodig, zeggen dat ze het goed kunnen	☐	☒	☐
De leerlingen zijn bij de uitvoering van de opdracht afhankelijk van de leraar	checken steeds of het wel goed is, leggen steeds dingen voor, pakken niks op als de leraar hen niet aanspoort, zijn steeds onzeker of het wel goed is, hoe ze het moeten aanpakken	☐	☒	☐
Toelichting: Ze doen hun best. Motivatie ligt ten grondslag aan, en zijn in hebben, de opdracht niet willen doen/ snappen of te niet vertrouwen aan het werk gaan. Ze zijn niet afhankelijk van docent. Vragen wel om feedback en terugkoppeling				

Project: verhogen van leerling-motivatie door leraren

Observatielijst voor het kijken naar leraargedrag m.b.t. de drie psychologische basisbehoeften

Naam observator: <u>Vera Berkeveld</u>	Datum: <u>6/04/2016</u>
Leerkracht: <u>Adrie Kemps</u>	
School: <u>Sint Lucas</u>	Groep: <u>2e jaars</u>
Inhoud/ vakgebied: <u>Calculatie, Verfttechnisch advies</u>	<u>RHS</u>
Beschrijving les: <u>Calculeren van het project "Tehaus aan de wand!" en verftadvies geven bij buitengevel</u>	
Starttijd observatie: <u>13:00 uur</u>	Eindtijd observatie: <u>14:30 uur</u>

Hieronder staan observatiepunten.

Geef door middel van een kruisje aan in hoeverre je het punt in de klassensituatie herkent van de geobserveerde leerkracht. Geef eventueel een nadere toelichting.

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Verwachtingen duidelijk maken				
1. Leerlingen weten wat ze moeten doen.	De leerkracht geeft duidelijk aan wat zijn verwachtingen zijn naar leerlingen toe en aan welk leerdoel er wordt gewerkt.	☐	☐	☒
2. Leerlingen weten waaraan hun werk moet voldoen.	De leerkracht maakt duidelijke afspraken met leerlingen en geeft aan wat er van het werk wordt verwacht.	☐	☒	☐
Toelichting: <u>Aantal vragen van ll na inleiding onderzocht herkenning van het project.</u>				
Consequent opvolgen van richtlijnen				
3. Datgene wat is afgesproken met de leerlingen wordt ook uitgevoerd.	De leerkracht treedt consequent op bij het overtreden van gemaakte afspraken.	☐	☒	☐
Toelichting: <u>Zeek rustige ll. weinig overtredingen, dus niet hoeven optreden.</u>				

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Aansluiten bij niveau van de leerling				
4. Er worden opdrachten aangeboden/ uitgelegd gegeven die aansluit(en) bij het niveau van de leerling.	De leerkracht biedt oefeningen aan die als optimaal uitdagend worden ervaren en aansluiten bij wat de leerling (net) aankan.	☐	☐	☒
Toelichting: Herkansing, meer werk, dus uitdagend. Ik kunnen hun project/shirts verbeteren.				
Hulp en ondersteuning bieden				
5. De leerlingen krijgen hulp via tips (in plaats van oplossingen) als leerlingen een vraag hebben.	De leerkracht geeft leerlingen die vastlopen, tips zonder hierbij kant-en-klare oplossingen te bieden. Dit geeft leerlingen de kans om zelf de oplossing te ontdekken en zich verder te ontwikkelen.	☐	☒	☐
Toelichting: Soms hints die niet worden begrepen, dus toch nog uitleg bij het onderwerp geven.				
Heldere procedures				
6. Er wordt een stappenplan gegeven waarin de tussenliggende stappen naar het einddoel helder zijn.	De leerkracht geeft tussenliggende stappen naar het einddoel aan, zodat leerlingen het gevoel hebben dat de taak haalbaar is en zodat ze weten welke tussenstappen ze kunnen doorlopen om het einddoel te bereiken.	☐	☒	☐
7. Voor leerlingen is duidelijk hoeveel tijd ze hebben.	De leerkracht geeft vooraf aan hoeveel tijd leerlingen hebben om aan een opdracht/taak te werken.	☐	☐	☒
8. Voor leerlingen is het duidelijk wat ze kunnen doen als ze klaar zijn.	De leerkracht geeft vooraf aan wat leerlingen kunnen doen als ze klaar zijn.	☐	☒	☐
Toelichting: Stappen aangegeven in lesbrief op Portaal. Bij vragen → Advies. Tijd van herkansing 3 dagen, 1 uitveringsdag.				

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wol herkenbaar
Keuzemogelijkheden				
9. Leerlingen kunnen kiezen uit verschillende opdrachten / taken.	De leerkracht biedt keuzes aan zodat leerlingen hun eigen interesses kunnen realiseren.	☒	☐	☐
<i>Toelichting:</i> Herhaling is vastgesteld, examen moet worden doorlopen aan de hand van dezelfde stappen.				
Controle				
10. De leerkracht neemt de leerlingen bij het maken van opdrachten bij elke stap bij de hand.	De leerkracht geeft de leerlingen niet de mogelijkheid zelf te ontdekken. Door bijvoorbeeld direct aan leerlingen te tonen hoe een taak of opdracht moet worden opgelost.	☒	☐	☐
<i>Toelichting:</i> ll. moeten alles zelfstandig doen. mogen vragen stellen bij onduidelijkheden, maar worden verder losgelaten.				
Relevantie				
13. De leerkracht geeft een uitleg of rationale over een taak.	De leerkracht geeft een zinvolle en specifieke uitleg over het nut van een bepaalde taak of opdracht.	☐	☐	☒
<i>Toelichting:</i> geeft betekenis aan zin van project en toekomst perspectief. Transfer lesstof.				
Interactie voor kinderen				
De leraar luistert naar vragen van de kinderen en laat duidelijk belangstelling blijken	De leerkracht is niet onderfussen met andere dingen tegelijk bezig.	☐	☒	☐
De leerkracht luistert naar de inbreng van de leerlingen.	De leerkracht peilt naar de interesses en waarden van leerlingen.	☐	☒	☐
De leraar heeft aandacht voor de leerlingen en laat dit duidelijk blijken	Door mimiek, door even te gaan kijken of een praatje te maken	☐	☒	☐
<i>Toelichting:</i> Soms wat minder. het graag uitspreeken en geeft duidelijke omgangregels aan				

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Competentie				
De leerlingen hebben zin om aan een opdracht te beginnen	ze je doordat ze het zeggen, mimiek, joepie, leuk of omgekeerd zuchten, andere dingen ziften doen	☐	☒	☐
De leerlingen zitten niet te wachten om te beginnen tot de leraar hen aanspoort, maar beginnen uit zichzelf, zonder aansporing van de leraar.		☒	☐	☐
De leerlingen vinden de opdrachten te moeilijk.	blijkt uit opmerkingen 'ik kan dat niet, ik kan niet verder, ik weet niet hoe dit moet, ik snap het niet', veel vragen zoals maar hoe zit dit, maar ik weet niet hoe, zuchten, niet aan de slag gaan etc.	☐	☒	☐
De leerlingen zijn niet vertrouwd aan het werk.	weten wat ze moeten doen, gaan aan de slag, lossen zelf problemen op, hebben de leraar weinig nodig, zeggen dat ze het goed kunnen	☐	☒	☐
De leerlingen zijn bij de uitvoering van de opdracht afhankelijk van de leraar	checken steeds of het wel goed is, leggen steeds dingen voor, pakken niks op als de leraar hen niet aanspoort, zijn steeds onzeker of het wel goed is, hoe ze het moeten aanpakken	☐	☒	☐
Toelichting: Adrië legt alleen toe. haat el. velen zelfstandig werken. el. gaan niet heel enthousiast aan het werk, omdat het hier om een herhaling gaat (demotivatie speelt) el. vinden de opdracht moeilijk omdat ze onduidelijk niet aan elkaar koppelen.				

Project: verhogen van leerling-motivatie door leraren

Observatielijst voor het kijken naar leraargedrag m.b.t. de drie psychologische basisbehoeften

Naam observator: <u>Vera Berkeveld</u>	Datum: <u>7/04/2016</u>
Leerkracht: <u>Marijke Tamm</u>	
School: <u>Sint Lucas</u>	Groep: <u>1e jaars</u>
Inhoud/ vakgebied: <u>praktijk verfstechieken</u>	<u>LSDR</u>
Beschrijving les: <u>Opdracht "Beards en Boeckers" uitvoering en beoordeling les.</u>	
Starttijd observatie: <u>9:00 uur</u>	Eindtijd observatie: <u>12:00 uur</u>

Hieronder staan observatiepunten.

Geef door middel van een kruisje aan in hoeverre je het punt in de klassensituatie herkent van de geobserveerde leerkracht. Geef eventueel een nadere toelichting.

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Verwachtingen duidelijk maken				
1. Leerlingen weten wat ze moeten doen.	De leerkracht geeft duidelijk aan wat zijn verwachtingen zijn naar leerlingen toe en aan welk leerdoel er wordt gewerkt.	☐	☐	☒
2. Leerlingen weten waaraan hun werk moet voldoen.	De leerkracht maakt duidelijke afspraken met leerlingen en geeft aan wat er van het werk wordt verwacht.	☐	☐	☒
Toelichting: <u>Toets over onderdeel verfstoffen. Duidelijke regels over toets en tijd-</u>				
Consequent opvolgen van richtlijnen				
3. Datgene wat is afgesproken met de leerlingen wordt ook uitgevoerd.	De leerkracht treedt consequent op bij het overtreden van gemaakte afspraken.	☐	☐	☒
Toelichting: <u>Alle ll. starten stil aan toets.</u>				

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Keuzemogelijkheden				
9. Leerlingen kunnen kiezen uit verschillende opdrachten / taken.	De leerkracht biedt keuzes aan zodat leerlingen hun eigen interesses kunnen realiseren.	☒	☐	☐
Toelichting: Vaste opdracht. Daarbinnen wel keuzes aan ontwerp. Wel nog veel handere.				
Controle				
10. De leerkracht neemt de leerlingen bij het maken van opdrachten bij elke stap bij de hand.	De leerkracht geeft de leerlingen niet de mogelijkheid zelf te ontdekken. Door bijvoorbeeld direct aan leerlingen te tonen hoe een taak of opdracht moet worden opgelost.	☒	☐	☐
Toelichting: moeten al veel zelfstandig doen. kunnen wel tips verwachten. maar op een hele wijze.				
Relevantie				
13. De leerkracht geeft een uitleg of rationale over een taak.	De leerkracht geeft een zinvolle en specifieke uitleg over het nut van een bepaalde taak of opdracht.	☐	☐	☒
Toelichting: geeft goede toelichting bij welke stappen, en waarom deze stappen moeten worden ondernomen.				
Interesse voor kinderen				
De leerkracht luistert naar vragen van de kinderen en laat duidelijk belangstelling blijken.	De leerkracht is niet onderfussen met andere dingen tegelijk bezig.	☐	☒	☐
De leerkracht luistert naar de inbreng van de leerlingen.	De leerkracht peilt naar de interesses en waarden van leerlingen.	☐	☐	☒
De leerkracht heeft aandacht voor de leerlingen en laat dit duidelijk blijken.	Door mimiek, door even te gaan kijken of een praatje te maken	☐	☒	☐
Toelichting: Veel eigen inbreng van kl. wordt ook geaccepteerd en geïntegreerd.				

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Respect - Relatie				
De leerlingen kunnen veel eigen beslissingen nemen ten aanzien van hun werk.	De leerlingen krijgen de ruimte om zelf problemen op te lossen/ een eigen aanpak te hanteren.	☐	☐	☒
De leerlingen durven de leraar vragen te stellen.		☐	☐	☒
De leraar reageert begripvol op de vragen van de leerlingen en vraagt eerst hoe zij het willen aanpakken voordat hij zelf met een suggestie komt.		☐	☒	☐
De leraar toont in zijn houding naar de kinderen dat ze welkom zijn bij hem	geen vervelende opmerkingen maken, moedigt leerlingen aan, laat blijken dat hij in de leerlingen gelooft	☐	☐	☒
De leraar respecteert de leerlingen	door de manier waarop hij reageert op vragen, door de manier waarop hij feedback geeft	☐	☐	☒
De leerlingen kunnen zichzelf zijn bij deze leraar	de leraar corrigeert ze niet voortdurend, accepteert hen zoals ze zijn, leerlingen voelen zich op hun gemak, zitten niet achter de rug van de leraar van alles te doen wat hij niet mag zien	☐	☒	☐
De leraar vertrouwt de kinderen	b.v. door ze buiten de klas te laten werken, door ze de kans te geven iets op hun eigen manier uit te proberen, door te zeggen dat hij zeker weet dat het hen gaat lukken, door hen de kans te geven iets zelf op te lossen, te plannen	☐	☒	☐
Toelichting: Veel vertrouwen aan beide kanten. Durven vragen en openstellen. Gemak en plezier bij elkaar de praktijk. ll. nemen veel eigen initiatief in lessen.				

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Competentie				
De leerlingen hebben zin om aan een opdracht te beginnen	zie je doordat ze het zeggen, mimiek, joepie, leuk of omgekeerd zuchten, andere dingen zitten doen	☐	☒	☐
De leerlingen zitten niet te wachten om te beginnen tot de leraar hen aanspoort, maar beginnen uit zichzelf, zonder aansporing van de leraar.		☐	☐	☒
De leerlingen vinden de opdrachten te moeilijk	blijkt uit opmerkingen 'ik kan dat niet, ik kan niet verder, ik weet niet hoe dit moet, ik snap het niet', veel vragen zoals maar hoe zit dit, maar ik weet niet hoe, zuchten, niet aan de slag gaan etc.	☐	☒	☐
De leerlingen zijn niet vertrouwd met het werk	weten wat ze moeten doen, gaan aan de slag, lossen zelf problemen op, hebben de leraar weinig nodig, zeggen dat ze het goed kunnen	☐	☐	☒
De leerlingen zijn bij de uitvoering van de opdracht afhankelijk van de leraar	checken steeds of het wel goed is, leggen steeds dingen voor, pakken niks op als de leraar hen niet aanspoort, zijn steeds onzeker of het wel goed is, hoe ze het moeten aanpakken	☐	☒	☐
Toelichting: Soms voor materialen en technieken zijn de ll. nog afhankelijk. ll willen snel beginnen aan de praktijk. zijn minder enthousiast over theorie maar weten zich er wel toe te zetten. zonder slag of stoot. vaak diepgaande vragen tijdens theorielessen.				

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Aansluiten bij niveau van de leerling				
4. Er worden opdrachten aangeboden/ uitleg gegeven die aansluit(en) bij het niveau van de leerling.	De leerkracht biedt oefeningen aan die als optimaal uitdagend worden ervaren en aansluiten bij wat de leerling (niet) aankan.	☐	☒	☐
Toelichting: Werk machine pas na de uitslag. Is het niveau behaald? Veel voldoende's?				
Hulp en ondersteuning bieden				
5. De leerlingen krijgen hulp via tips (in plaats van oplossingen) als leerlingen een vraag hebben.	De leerkracht geeft leerlingen die vastlopen, tips zonder hierbij kant-en-klare oplossingen te bieden. Dit geeft leerlingen de kans om zelf de oplossing te ontdekken en zich verder te bekwamen	☐	☒	☐
Toelichting: Bij vragen over het project, wordt er een duidelijk antwoord opformuleerd.				
Heldere procedures				
6. Er wordt een stappenplan gegeven waarin de tussenliggende stappen naar het einddoel helder zijn.	De leerkracht geeft tussenliggende stappen naar het einddoel aan, zodat leerlingen het gevoel hebben dat de taak haalbaar is en zodat ze weten welke tussenstappen ze kunnen doorlopen om het einddoel te bereiken.	☐	☒	☐
7. Voor leerlingen is duidelijk hoeveel tijd ze hebben.	De leerkracht geeft vooraf aan hoeveel tijd leerlingen hebben om aan een opdracht/ taak te werken.	☐	☒	☐
8. Voor leerlingen is het duidelijk wat ze kunnen doen als ze klaar zijn.	De leerkracht geeft vooraf aan wat leerlingen kunnen doen als ze klaar zijn.	☐	☐	☒
Toelichting: Ik moet zelf stappenplan ontwerpen. kan wel om hulp vragen. eind van de les oplevering project. extra opdracht / vrije opdracht				

Observatiepunt	Definitie	Niet herkenbaar	Deels herkenbaar	Wel herkenbaar
Respect - Relatie				
De leerlingen kunnen veel eigen beslissingen nemen ten aanzien van hun werk.	De leerlingen krijgen de ruimte om zelf problemen op te lossen/ een eigen aanpak te hanteren.	☐	☒	☐
De leerlingen durven de leraar vragen te stellen.		☐	☒	☐
De leraar reageert begripvol op de vragen van de leerlingen en vraagt eerst hoe zij het willen aanpakken voordat hij zelf met een suggestie komt.		☐	☒	☐
De leraar toont in zijn houding naar de kinderen dat ze welkom zijn bij hem	geen vervelende opmerkingen maken, moedigt leerlingen aan, laat blijken dat hij in de leerlingen gelooft	☐	☒	☐
De leraar respecteert de leerlingen	door de manier waarop hij reageert op vragen, door de manier waarop hij feedback geeft	☐	☒	☐
De leerlingen kunnen zichzelf zijn bij deze leraar	de leraar corrigeert ze niet voortdurend, accepteert hen zoals ze zijn, leerlingen voelen zich op hun gemak, zitten niet achter de rug van de leraar van alles te doen wat hij niet mag zien	☐	☒	☐
De leraar vertrouwt de kinderen	b.v. door ze buiten de klas te laten werken, door ze de kans te geven iets op hun eigen manier uit te proberen, door te zeggen dat hij zeker weet dat het hen gaat lukken, door hen de kans te geven iets zelf op te lossen, te plannen	☐	☐	☒
Toesichting: ll. merken zelfstandig (gebouwen) ommeeten, vragen stellen, alleen als ze relevant zijn beslissingen over het algemeen bij Actie. Hij houdt graag de touwtjes in handen. keuze mogelijkheden wereldwijd ligt wel bij de ll.				